

МЕТАФОРА ЯК ОСНОВНИЙ ЗАСІБ ПЕРЕКОНАННЯ ЕЛЕКТОРАТУ ТА ВПЛИВУ НА СУСПІЛЬНУ ДУМКУ В ПРОМОВАХ ПОЛІТИКІВ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ

У статті проаналізовано метафору в політичному тексті, що є невід'ємним компонентом системи технологій впливу на свідомість реципієнта. Окреслено місце метафори в системі мовних засобів політичного дискурсу Дніпропетровської області та її роль у формуванні уявлень електорату про діяльність влади.

Ключові слова: метафора, мовний вплив, політичний дискурс, реципієнт.

Шелковая Е.А. Метафора как основной способ убеждения электората и влияния на общественное мнение в речах политиков Днепропетровщины. *В статье проанализирована метафора в политическом тексте, которая является неотъемлемым компонентом системы технологий воздействия на сознание реципиента. Определено место метафоры в системе языковых средств политического дискурса Днепропетровской области и ее роль в формировании представлений электората о деятельности власти.*

Ключевые слова: метафора, речевое воздействие, политический дискурс, реципиент.

Shelkova E.A. Metaphor as a basic way of the electorate convincing and the influence on the public opinion in the speeches of politicians Dnipropetrovsk's region. *The paper explores the metaphor in political text that is an integral component of the technology impact on the minds of the recipient. Outlined place metaphors in the system language of political discourse in the Dnipropetrovsk region and its role in shaping the perceptions of the electorate government activities.*

Keywords: metaphor, language influence, political discourse, recipient.

Політизованість суспільства є неодмінною ознакою сьогодення. Діалог влади та електорату триває постійно: опосередковано — через засоби масової інформації та безпосередньо — під час публічних зустрічей, особистих прийомів громадян, звернень на гарячі лінії та ін. Одним із основних засобів поширення політичної ідеології є публічні промови політиків. Це важливий інструмент переконання електорату та впливу на суспільну думку. В історії є безліч прикладів, коли промова політичного лідера ставала вирішальною для подальшого розвитку окремої країни та й світу загалом, зокрема, це відома промова Фіделя Кастро «Коли зникне філософія пограбування, тоді зникне й філософія війни», виголошена 26 вересня 1960 року; Джона Кеннеді «Я берлінець», виголошена 26 червня 1963 року; Мартіна Кінга «Я маю мрію», виголошена 28 серпня 1963 року; Геттісбурзька промова Аврама Лінкольна, виголошена 19 листопада 1863 року, та багато інших [18].

Враховуючи те, що політичний текст завжди має на меті передати реципієнту нову інформацію, створити нове уявлення аудиторії про перебіг подій, процеси, ключових особистостей, така мета уможливорює використання специфічних мовних конструкцій, особливих лінгвістичних засобів і прийомів.

Питання про сутність мовної дії важко віднести до маловивчених. Імовірно, відлік потрібно розпочинати від античних часів і аристотелівської концепції риторики. Традиція вивчення ораторської мови, що має багатовікову історію, зазнала політичних змін у другій половині ХХ ст.: класичний

підхід до вивчення ораторських текстів (за якого здебільшого об'єктом дослідження було судове красномовство) значно розширювався внаслідок застосування ідей із суміжних дисциплін: соціології, психології, кібернетики, політології та ін.

На сьогодні це питання набуває все більшої актуальності й викликає великий інтерес серед мовознавців, адже мистецтво переконання, що стало одним із найважливіших компонентів сьогодення, є мистецтвом говорити. Від мистецтва говорити й переконувати нерідко залежить доля людини. Від того, що і як говорять політики, залежить доля всієї країни. Саме політична комунікація, яка не лише передає інформацію, а й істотно впливає на створення ідеологічної картини країни, відображає наявну політичну реальність. У зв'язку із цим на вивчення політичної лінгвістики, комунікації та дискурсу науковці спрямовують особливу увагу.

Специфічність мови політиків полягає передусім у використанні мовних одиниць та стилістичних прийомів відповідно до мети, яку ставить перед собою ритор, а також відповідно до мовної та культурної традиції, що склалася на певній території. Невід'ємним і яскравим елементом системи технологій впливу на свідомість реципієнта в мові політиків є метафора.

Метою цієї статті є опис особливостей функціонування метафори як одного з найпоширеніших лінгвістичних засобів переконання та впливу в політичному дискурсі Дніпропетровської області – складника всеукраїнського політичного дискурсу. Реалізація поставленої мети передбачає виконання таких конкретних завдань: 1) з'ясувати місце метафори в системі мовних засобів політичного дискурсу Дніпропетровської області; 2) розкрити роль метафори в комунікативній структурі політичного дискурсу регіону; 3) виявити роль метафори у формуванні уявлень електорату про діяльність влади.

Феномен метафори вивчається із часів Аристотеля, утім, це поняття таке об'ємне й багатогранне, що науковці продовжують вивчати його й сьогодні, виокремлюючи нові й нові аспекти. У 80-х роках ХХ ст. у мовознавстві з'являється когнітивна теорія метафори, яку активно запроваджують Дж. Лакофф та М. Джонсон. Основною тезою цієї теорії є те, що «всі люди говорять метафорами і навіть живуть ними, сприймають світ крізь призму метафоричних моделей» [20: 47]. Унаслідок цього маємо низку праць, що описують метафоричні моделі в житті, науці, політиці, мистецтві, а також спеціалізовані бази та словники метафор.

В останні десятиліття центр тяжіння у вивченні метафори перемістився з риторики, стилістики, літературної критики, у яких переважали аналіз й оцінка поетичної метафори, до вивчення практичної мови й у ті сфери, що звернені до мислення, пізнання і свідомості, до концептуальних систем і, нарешті, до моделювання штучного інтелекту.

Аналізуючи роль метафори в сучасному житті, А. Баранов зазначає: «Сьогодні в метафорі стали бачити ключ до розуміння основ мислення і процесів створення не лише національно-специфічного бачення світу, але і його універсального образу. Метафора в такий спосіб зміцнила зв'язок з логікою, з одного боку, і міфологією – з іншого» [2: 140].

Зростання теоретичного інтересу до метафори зумовлене також збільшенням її використання в різних видах текстів, починаючи з поетичної мови й публіцистики та закінчуючи мовами різних галузей наукового знання. Н. Арутюнова наголошує також на зростанні наукового інтересу до вивчення метафори та її видів: «Природно, що експансія метафори в різні види дискурсу не пройшла непоміченою. Мистецтвознавці, філософи, психологи та лінгвісти звернулися до проблеми метафори зі збільшеним інтересом» [1: 15].

Р. Хофман зазначає: «Метафора може бути застосована як знаряддя опису й пояснення в будь-якій сфері: у психотерапевтичних бесідах і в розмовах між пілотами авіаліній, у ритуальних танцях і в мові програмування, у художньому вихованні й у квантовій механіці. Метафора, де б вона нам не трапилася, завжди збагачує розуміння людських дій, знань і мови» [19: 247].

В українському мовознавстві довгий час науковці вивчали феномен метафори лише як художній засіб, тому всі дослідження не виходили за межі художньої літератури. Метафора була об'єктом наукових праць багатьох українських мовознавців, зокрема, С. Єрмоленко [10], О. Тараненка [16], В. Вовк [5] та ін.

Наразі в умовах сучасного інформаційного суспільства та важливої ролі мовного впливу, який спрямований на різні верстви населення, українські мовознавці зміщують акцент у дослідженні метафорики зі сфери художньої літератури, що донедавна була основним матеріалом вивчення цього мовного явища, у сферу масової комунікації, зокрема, газетно-політичного мовлення. У наукових колах з'являються ґрунтовні дослідження, присвячені вивченню метафори як специфічного засобу мовного впливу. У цьому аспекті вивчали метафору Х. Дацишин [7], В. Дубик [9], Л. Павлюк [13] та ін. Х. Дацишин, яка приділяє особливу увагу вивченню метафори в політичному дискурсі, зазначає: «Особливістю сучасного українського політичного дискурсу є багатогранність представлених у масовій комунікації ідеологій, а також помітне посилення експресивності виступів у мас-медіа, динаміку яких можна простежити на прикладі текстів масової комунікації останніх років» [7: 437].

Метафора, яка начебто пронизує всі політичні тексти, є також основним засобом експресивності мовлення політиків. Це сприяє тому, що реципієнт сприймає інформацію, яку передає автор, образно й детально. Значний інтерес науковців до вивчення метафори, що активно функціонує в промовах політиків, пояснюється тим, що цей мовний засіб впливає безпосередньо на свідомість реципієнта та опосередковано на його поведінку.

Промови політиків спрямовані на переконання електорату у власних ідеях, створення нової картини світу, що потрібно закріпити у свідомості слухача. Максимально досягнути такого результату можливо в разі збігу ідеї промови та внутрішніх переконань реципієнта. Саме тому політики дуже часто послуговуються метафорами у своїх промовах. В. Дубик наголошує: «Політики використовують ті метафори, які є культурно, досвідно й ментально близькими реципієнту, оскільки в такому разі ці метафори залишають у його свідомості значний відбиток або стають частиною його

ментального світу, унаслідок чого відбувається повна або часткова переконцептуалізація свідомості реципієнта» [9: 2].

Такий відбір метафоричних конструкцій сприяє зміцненню зв'язків і налагодженню ефективного діалогу між політиками та електоратом. Промова, в основу якої покладено метафору, є зрозумілішою, ближчою та переконливішою для слухача, у такий спосіб вона є ефективною та вдалою для промовця, що й відзначила українська дослідниця Л. Павлюк: «Метафора відзначається унікальною властивістю у сенсі ефекту переконування – на неї важко дати спростування, вона схиляє до обов'язкового прийняття» [13: 95].

Враховуючи вищезазначене, вважаємо за потрібне під час аналізу метафоричних перенесень у текстах промов політичних лідерів регіону послуговуватися таким визначенням, що подає словник лінгвістичних термінів за редакцією Д. Ганича та І. Олійника: «Метафора – це вид тропа, що побудований на основі вживання слів або виразів у переносному значенні за подібністю, аналогією тощо і служить одним із засобів посилення образності та виразності» [6: 247].

Метафору як універсальний засіб переконання та впливу на аудиторію на сьогодні активно використовують українські політики, зокрема і політики Дніпропетровщини. Аналізуючи тексти їхніх промов, можна зробити висновки, що метафору активно вживають публічні особи Дніпропетровської області в усіх сферах життя регіону.

Оскільки наша держава є молодою, а регіон як її складова частина активно розвивається, політики Дніпропетровщини часто вживають метафори, пов'язані із семантичним полем «будівництво». Керівництво Дніпропетровської обласної державної адміністрації активно послуговується словами «будувати», «розбудовувати», маючи на увазі значення 'розвивати', а також слово «фундамент» – у значенні 'основа', 'першопричина'. У такий спосіб утворюються метафоричні поєднання «розбудовувати економіку», «будувати країну», «будувати нове суспільство», «фундамент прагнень», «екологічний фундамент», «укріплювати фундамент» та ін.

Зокрема, голова облдержадміністрації зазначає: «*Ми йдемо шляхом розбудови та розвитку, спираючись на міцний фундамент прагнень, закладений нашими предками, ми будуємо нову сильну Україну*» [1]. Широке використання лексем із семантичного поля «будівництво» в поєднанні з концептами «дорога» та «шлях» створює ефект безперервного руху, дієвої роботи злагодженого механізму, що постійно набирає нових обертів. Метафоричне поєднання «фундамент прагнень», у якому слово «фундамент» вживається в значенні 'основа', 'те, що нерухоме, стабільне', а слово «прагнення» має векторне значення 'те, що спрямоване в майбутнє', викликає образний дисонанс, що акцентує увагу слухача. Таке поєднання створює позитивний ефект, адже метафора руху та розвитку, яка наскрізно пронизує речення, начебто запевняє слухача, що зміни, які відбуваються у регіоні, – це процес, що спрямований на майбутнє благополуччя жителів регіону. Схожий ефект маємо й у реченнях: «*Ми будуємо нову конкурентоспроможну економіку*» [2] та «*Ми продемонстрували європейським політикам, що на Дніпропетровщині закладається*

міцний екологічний фундамент» [3]. Але у двох останніх прикладах є істотна відмінність – за допомогою метафори голова Дніпропетровської облдержадміністрації вже натякає на те, що основа розвитку регіону закладається саме зараз. Використовуючи поєднання *«нова економіка»* та *«зкладаємо фундамент»*, він спрямовує слухачам меседж про початок нового етапу, про закладання нових основ ведення політики.

Якщо зважити на те, що на Дніпропетровщині справді відбувається активний процес будівництва доріг, будинків, соціальної та промислової інфраструктури, то потрібно зазначити, що метафоричні конструкції в поєднанні з описами реальних подій створюють цілісний метафоричний образ *«Дніпропетровська область – будівельний майданчик»*. А будівництво – це передусім нове житло та нові робочі місця, це впевненість у завтрашньому дні. Саме ці настрої за допомогою мовних засобів намагаються передати та закріпити політики регіону у свідомості електорату.

Публічні діячі Дніпропетровщини послуговуються також метафоричним образом руху, який спрямований на формування та підсилення у свідомості жителів регіону відчуття розвитку області. Активне вживання в переносному значенні лексем *«іти»*, *«входити»*, *«проходити»*, *«відходити»*, *«рухатися»* та інших створює метафоричний образ постійного руху, векторної спрямованості дій влади та неодмінно позитивного наслідку цих дій. Наприклад, під час промови голова Дніпропетровської облдержадміністрації повідомляє: *«Дніпропетровщина – одна з перших областей країни, яка увійшла в новий рік із повністю сформованими бюджетами місцевих громад»* [4], де метафоричний образ поступового руху використовується мовцем з метою створення позитивного враження від ефективної роботи влади і, як результат цієї роботи, першості регіону. Завдяки асоціативному ряду до слова *«бюджет»* *фінансування проектів – заробітна плата – стабільність* речення переконує в майбутньому благополуччі, що заклали вже сьогодні політики регіону.

Спілкуючись з народними депутатами, очільник області послуговується метафорою руху для характеристики процесів, що відбуваються в регіоні: *«На Дніпропетровщині дуже активно проходять модернізаційні процеси»* [6]. Використана метафора руху засвідчує поступальний, обов'язково позитивний розвиток.

Аналогічні метафоричні перенесення трапляються в мові політиків Дніпропетровщини й з метою підвищення важливості дій влади та збільшення значення подій. Зокрема, голова облдержадміністрації наголошує: *«Україна пройшла великий шлях до своєї незалежності»* [5]. Використовуючи метафоричний образ шляху, промовець намагається передати велич української історії та важливість і довгоочікуваність отриманої незалежності.

До того ж метафоричне використання слова *«шлях»* створює образ довготривалого процесу, що в першому разі викликає позитивне враження, бо засвідчує масштабну капітальну реконструкцію, у другому – реципієнт також сприймає цю метафору піднесено, бо це поєднання описує великий проміжок історії українського народу, вказує на боротьбу українського народу за незалежність.

Окремим видом метафор, що використовують політики Дніпропетровщини, є перенесення ознак людського існування на об'єкти промисловості чи будівництва. Така образність сприяє закріпленню в пам'яті реципієнта інформації, що передається, а також дає змогу зробити діалог живішим та доступнішим для кожного представника електорату.

Наприклад, під час відкриття дитячого садочка, де на урочистостях присутні як батьки, так і діти, голова облдержадміністрації послуговується метафоричним перенесенням ознак істоти на неістоту: *«Колісь закриті приміщення школи сьогодні отримало нове життя»* [7]. Метафоричний образ, в основу якого покладено це перенесення, увиразнює мову політика, що дає змогу зробити таку інформацію емоційнішою. Слухачі краще сприймають інформацію, подану в такий спосіб, та набагато краще її запам'ятовують, бо вона закріплюється в їх підсвідомості як образ. *Образ життя* є настільки простим та водночас сильним, що він стає зрозумілим навіть дітям. Використання такої метафори уможливило вплив на свідомість усіх вікових категорій реципієнтів та сильне позитивне враження.

Наскрізними метафорами, які постійно використовують політики Дніпропетровщини і які набувають статусу сталих словосполучень, є лозунги. По-перше, такі метафори завдяки високій образності дуже добре запам'ятовують жителі регіону та інших областей і країн. По-друге, ці метафоричні перенесення чітко вказують на сильні позиції регіону. Наприклад, брендовими лозунгами Дніпропетровської області вже стали метафоричні словосполучення: *«інвестиційні ворота України»*, *«регіон-лідер»*, *«житниця України»*, *«космічна столиця»* та інші, у яких важливу роль відіграють семи «лідер», «столиця», «ворота», що вказують на першість області серед інших, на обраний владою курс, що спрямований на перемогу та розвиток. Такі метафори актуалізують увагу електорату, а також сприяють об'єднанню та формуванню почуття патріотизму, що є вагомим чинником у створенні позитивного іміджу влади.

Окреслюючи перспективи економічного розвитку Дніпропетровської області в 2013 році, голова облдержадміністрації послуговується метафорою *«регіон – інвестиційні ворота»*: *«Дніпропетровщина – регіон великих можливостей та всебічного розвитку, інвестиційні ворота України»* [9]. У цьому разі метафоричне поєднання використовують у переліку досягнень регіону, що підсилює ефект позитивного враження. Використання такої метафори вказує також на те, що велика частка інвестицій держави надходить саме через посередництво Дніпропетровської області, що характеризує регіон як потужний економічний та інвестиційний центр.

Метафоричні поєднання *«житниця України»* та *«космічна столиця»*, де перенесення відбувається відповідно до сфери, що розвивається в регіоні, здебільшого використовують в одному переліку в текстах, де потрібно презентувати регіон. Зазвичай такі поєднання політики вживають у вітальних листах та урочистих зверненнях. Наприклад, у вітальному слові голови облдержадміністрації до молодих учених, що отримали гранти, йдеться: *«Дніпропетровщина – це один з провідних центрів України та Європи з точного машинобудування. Це космічна столиця України»* [9]. Вітаючи працівників

сільського господарства з професійним святом, він наголошує: «*Дніпропетровщина – житниця України. Кластер сільського господарства визначено одним із пріоритетних у межах Комплексної стратегії розвитку регіону, яка є дорожньою картою впровадження в області Програми реформ нашого Президента Віктора Федоровича Януковича*» [10]. Таке використання метафоричних перенесень робить промови політиків регіону урочистими, водночас створюючи позитивний імідж регіону, а отже, і дій влади.

Проаналізувавши використання метафори публічними діячами Дніпропетровської області в політичних промовах, зокрема, на матеріалі публічних виступів голови Дніпропетровської обласної державної адміністрації, робимо висновок, що метафора є одним з важливих стилістичних засобів, що застосовує у своєму мовленні керівник регіону з метою передачі інформації та політичного впливу на електорат, а отже, з метою створення бажаної картини світу.

Очільник області відповідно до специфіки регіону вживає метафори, пов'язані із семантичним полем «будівництво» та «шлях», а також метафоричні перенесення характеристик істоти на неістоту. Такі метафори в текстах публічних промов створюють у медіапросторі ефект постійного процесу розвитку та розбудови регіону, що впливає на формування уявлень та суджень електорату про дії влади. Позитивний бренд регіону як будівельного майданчика, який також є метафоричним, створюють за допомогою використання лексем семантичного поля «будівництво» у прямому значенні та в метафоричних конструкціях.

Окремим видом метафоризації тексту публічних виступів політиків Дніпропетровської області є формування та постійне вживання брендівих метафоричних словосполучень, що легко відтворюються та закарбовуються в пам'яті реципієнта, створюючи образну картину реальності.

Метафора є одним із найдієвіших стилістичних засобів впливу та переконання, що застосовують у своїй промовах політики регіону. Це зумовлює широкий інтерес сучасних мовознавців до феномену метафори в текстах політичних промов.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Арутюнова Н.Д.** Метафора и дискурс // Теория метафоры / Под общ. ред. Н.Д. Арутюновой и М.А. Журиной. – М.: Прогресс, 1990. – С. 5 – 33. 2. **Баранов А.Н., Караулов Ю.Н.** Словарь русских политических метафор / А.Н. Баранов, Ю.Н. Караулов. – М.: Прогресс, 1994. – 330 с. 3. **Блэк М.** Метафора // Теория метафоры. / Под ред. Н.Д. Арутюновой. – М.: Прогресс, 1990. – С. 153 – 173. 4. Ван Дейк, Т.А. Язык, познание, коммуникация / Т.А. Ван Дейк. – М.: Академия, 1989. – 312 с. 5. **Вовк В.** Языковая метафора в художественной речи / В. Вовк. – К.: Наукова думка, 1986. – 213 с. 6. **Ганич Д., Олійник І.** Словник лінгвістичних термінів. – К.: Вища шк., 1985. – 360 с. 7. **Дацшин Х.П.** Конотативний аспект функціонування метафори в політичному дискурсі / Х.П. Дацшин // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. журналістика. – Львів, 2001. - Вип. 22. – С. 437 – 446. 8. **Демьянков В.З.** Інтерпретація політичного дискурса в СМІ / В.З. Демьянков // Режим доступу: http://metaphor.parod.ru/diskurs_main.htm. - 25.10.2007. 9. **Дубик В.В.** Концептуальна метафора масмедійного дискурсу Франції на тлі польсько-українських досліджень / В.В. Дубик // Режим доступу: ukrpolnauka.wordpress.com. 10. **Єрмоленко С.Я.** Авторська метафора –

алюзія загальнономовного фразеологізму / С.Я. Єрмоленко // Учені записки Таврійського національного ун-ту. Наук. журнал. Серія Філологія. Соціальні комунікації. Т. 22(61). – Сімферополь, 2009. – С. 154 – 159. 11. **Лакофф Дж.** Мышление в зеркале классификаторов / Дж. Лакофф // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. XXIII. – М.: Академия, 1988. – С. 12 – 51. 12. **Ортега-и-Гассет, Х.** Две великие метафоры // Теория метафоры / Х. Ортега-и-Гассет – М. Просвещение, 1990. – С.68 – 81. 13. **Павлюк Л.С.** Риторика, идеология, персуазивна комунікація / Л.С. Павлюк. – Л. : ПАІС, 2007. – 168 с. 14. **Потебня А.А.** Из записок по теории словесности. Фрагменты // Потебня А.А. Слово и миф: Теоретическая поэтика. – М.: Правда, 1989. – С. 249–252, 256–260. 15. **Советский** энциклопедический словарь / под ред. А.М. Прохоров. – 1-е изд. – М.: Просвещение, 1979. – С.794. 16. **Тараненко А.А.** Языковая семантика в её динамических аспектах / АН УССР: Ин-т языковедения им. А.А. Потебни / А.А. Тараненко. – К.: Наук. думка, 1989. – 256 с. 17. **Чудинов А.П.** Россия в метафорическом зеркале: когнитивное исследование политической метафоры (1991-2000) / А.П. Чудинов. – Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та, 2001. – 238 с. 18. **Электронная библиотека речей** известных ораторов // сайт доступа: www.orator.biz/library/speech/mat_tereza_rech_na_ceremonii_vruchenija_nobeljevskoj_premii/. 19. **Hoffman R.** Some implications of metaphor for philosophy and psychology of science / R. Hoffman // The ubiquity of metaphor. – Amsterdam, 1985. – 305 с. 20. **Lakoff G., Johnson M.** Metaphors We Live By / G.Lakoff, M.Johnson. – Chicago, 1980. – 412 с.

Список фактичних джерел:

Сайт обласної державної адміністрації – www.adm.dp.ua:

1. Новина на офіційному сайті облдержадміністрації від 22.01.2013// [http://adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/\(docweb\)/17CBB7B559C95AB5C2257AFB005492BB?OpenDocument](http://adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/(docweb)/17CBB7B559C95AB5C2257AFB005492BB?OpenDocument)

2. Новина на офіційному сайті облдержадміністрації від 31.01.2013// [http://adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/\(docweb\)/F6DA722B704AE159C2257B04002C3A59?OpenDocument](http://adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/(docweb)/F6DA722B704AE159C2257B04002C3A59?OpenDocument)

3. Новина на офіційному сайті облдержадміністрації від 31.01.2013// [http://adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/\(docweb\)/16551BE3DF6F6021C2257B04002C2757?OpenDocument](http://adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/(docweb)/16551BE3DF6F6021C2257B04002C2757?OpenDocument)

4. Новина на офіційному сайті облдержадміністрації від 08.01.2013// [http://adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/\(docweb\)/79EF595244A07889C2257AED00538CF1?OpenDocument](http://adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/(docweb)/79EF595244A07889C2257AED00538CF1?OpenDocument)

5. Новина на офіційному сайті облдержадміністрації від 21.01.2013// [http://adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/\(docweb\)/C5E27DF9CA7881E4C2257AFA00522FCE?OpenDocument](http://adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/(docweb)/C5E27DF9CA7881E4C2257AFA00522FCE?OpenDocument)

6. Новина на офіційному сайті облдержадміністрації від 09.01.2013// [http://adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/\(docweb\)/7D6D2AC48E376AF8C2257AEE003E763B?OpenDocument](http://adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/(docweb)/7D6D2AC48E376AF8C2257AEE003E763B?OpenDocument)

7. Новина на офіційному сайті облдержадміністрації від 23.01.2013// [http://adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/\(docweb\)/E07BF17E10C32080C2257AFC003AE4E4?OpenDocument](http://adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/(docweb)/E07BF17E10C32080C2257AFC003AE4E4?OpenDocument)

8. Новина на офіційному сайті облдержадміністрації від 31.01.2013// [http://adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/\(docweb\)/F6DA722B704AE159C2257B04002C3A59?OpenDocument](http://adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/(docweb)/F6DA722B704AE159C2257B04002C3A59?OpenDocument)

9. Новина на офіційному сайті облдержадміністрації від 20.12.2012// [http://www.adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/\(\\$All\)/09F89FE0082D078CC2257AB6003344AB?OpenDocument](http://www.adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/($All)/09F89FE0082D078CC2257AB6003344AB?OpenDocument)

10. Новина на офіційному сайті облдержадміністрації від 14.11.2012// [http://www.adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/\(\\$All\)/09F89FE0082D078CC2257AB6003344AB?OpenDocument](http://www.adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/($All)/09F89FE0082D078CC2257AB6003344AB?OpenDocument)